

самоідентифікації. Звідси Поля та Артем не втрачали надії знайти своє місце у світі, побудувати власне краще майбутнє після випробувань, пов'язаних із руйнуванням своєї родини. Героям «Іншого дому» вдалося відкрити власну шпаринку по той бік «кінця». І звичайно, те, що дало їм вихід із ситуації, – це їхня перша любов. Для них – ось таких – кінець світу точно не настане [4]. Завдяки художнім засобам самохарактеристики, діалогізації, «оголеної» художньої деталі, внутрішнього монологу, Оксана Луцевська майстерно розкрила «тяготи» життя сучасних підлітків. Використання першоособової нарації сформувало атмосферу інтимності, широкого спілкування та довіри між персонажами та читачем.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Мама по скайпу». Львів : Вид-во Старого Лева, 2013. 177 с.
2. Дронь Артур. 10 питань Оксані Луцевській. URL: <https://starylev.com.ua/blogs/10-pytan-oksani-lushchevskiy>
3. Луцевська О. Інший дім. Харків: Ранок + ЛА «БараБука», 2021. 144 с.

олоток, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Н
студентка 2 курсу факультету філології і журналістики
Науковий керівник:
д. філол. наук, професор О Куца

а
т
а
л
і
я
М

Н

«ЧАС ДІТЕЙ» ТЕТЯНИ МАЛЯРЧУК І «ЯГОДИ» МАРІАННИ КІЯНОВСЬКОЇ: ТИПОЛОГІЯ «ОГОЛЕНОЇ» ХУДОЖНЬОЇ ДЕТАЛІ

Названі у заголовку твори – це «болючі» тексти про складні стосунки між дітьми, розділеними із батьками кордонами Італії, Греції, Португалії та Польщі. Спочатку батьки надіялися працювати-подорожувати сезонно або рік чи два. Доля розпорядилася по-іншому: багатство, добробут, здобутки європейської культури, європейська толерантність міжособистісних взаємин спокусили їх залишитися поза межами України. Батьки покинутих дітей опинились у чужих краях на десятиліття, поступово забуваючи рідні. В Україні залишилися дитяча самотність, постійне чекання, безнадійна надія. Тривожне очікування приїзду батьків, листів і вже тепер не дуже солодких передач травмували дитячі душі.

Оповідання Тані Малярчук «Час дітей», що вміщує багато міні-сюжетів, відзначається «оголеними» деталями, які хочеться порівняти із винниченківськими. Покинуті підлітки з асоціальною поведінкою спрямовують свої вчинки на руйнування всього, що зустрічається їм на шляху. В оповіданні зображені вражаючі форми протестів проти образливих і складних обставин, у яких вони опинилися як діти трудових мігрантів. У центрі уваги оповідача — мстиві вчинки, нищення плодів чужої праці, бійки та найрізноманітніші форми підліткової самореалізації. Таня Малярчук вдається до кількарязового іронічного повтору: «Дякую тобі, Польщо! Дякую вам, Італіє і Португаліє! Дякую тобі, далека царівно всіх країн Греціє!».

Таня Малярчук не вдається до характеристики індивідуальностей підлітків, а показує їх збірний образ – об'єднаних у «банду», зграю, очолену близнючками Грінковими. Їхні вчинки – це далеко не жарти і не бешкет (хоча їхнім Євангелієм були твори В.Винниченка, найперше «Федько-халамидник», до якого всі вони намагались бути подібними). Але тепер, на початку ХХІ століття, це була якась інша агресія, жорстокість, помста. «Іроди-байстрюки» налітали на господарства сусідів, наче саранча, топтали городи, викорчувували насадження, вириваючи їх з корінням, і викидали – за ними чорніли пустирища і стоптана

земля. Згуртовані підлітки вважали себе «партизанами» та «революціонерами», ворогами яких були усі дорослі села. Долаючи психологічну проблему «покинутості» батьками, вони втрачали будь-яке співчутливе ставлення до ближніх чи почуття родинності.

Маріанна Кіяновська в оповіданні «Ягоди» передає емоційний стан значно молодшого персонажа – Ваді, який тужить за матір'ю, відчуває самотність і покинутість. Він з гіркотою думає про маму і запитує сам себе: чому вона не взяла його з собою? Невже він такий же непотрібний, як і ті речі, що лишилися на горищі? Невже вона знайшла собі в Італії нового маленького хлопчика? Подані у формі потоку свідомості болючі думки Ваді передають трагізм дитячої душі, самотність. Самотність узагальнюється тут як соціально- психологічне явище, емоційний стан людини, пов'язаний із відсутністю близьких, позитивних емоційних зв'язків з рідними людьми.

Вадя дивиться на мамине фото і уявляє, як він їде в Італію і зустрічається з мамою. Художні прийоми інкрустації тексту уривчастими асоціативними уявленнями, прагненнями, мріями головного героя сприяють творенню загальної характерології образу персонажа. Читач прочитує спогади хлопчика про «дужого, лисого дядька», який просив Вадю називати його «татом». Тут же паралельно розгортаються думки хлопчика про свого «італійського» вітчима, який би не пив і був подібним на дідуся.

Головні персонажі названих оповідань не замикаються в собі, взаємодіють з іншими дітьми, живуть в колективі. Письменниці використовують художні засоби контрасту і типізації, щоб увиразнити образи головних персонажів. Зрозуміло, що пріоритети надаються зображенню внутрішнього світу персонажів, їхніх емоцій та відчуттів. Зображення зовнішності, на відміну від В.Винниченка, відходить на другий план. Увага письменниць зосереджена на опосередкованому та безпосередньому відтворенню характерів дітей, що великою мірою залежить від обраного типу наративів.

Таким чином, типологію образів дітей, найперше підлітків, у сучасній українській реалістичній прозі формують такі типи: самотня дитина, дитина-аутсайдер, важкий підліток, «маленький дорослий», самодостатня дитина.

Перспективним постає їх психологічний аналіз у багатьох інших творах сучасних українських письменників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мама по скайпу / [упоряд. М. Савка та К. Бруннер]. Львів : Видавництво Старого Лева, 2013. 191 с.
2. Качак Т.Б. Типологія дитячих образів у сучасній українській реалістичній прозі для підлітків URL: <https://bit.ly/4dDJrUq>
3. Партоленко Л. Проблема дітей трудових мігрантів перейшла у нову площину — літературну. URL: <https://bit.ly/3QGqkzx>

*Анастасія Великанович,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
студентка 4 курсу
факультету філології і журналістики
Науковий керівник:
к. філол. наук, доцент С. Бородіца*

ПРОБЛЕМАТИКА РОМАНУ «ЛЮДИНА І ЗБРОЯ» О. ГОНЧАРА

Олесь Гончар – знаковий письменник-представник лірико-романтичної стильової течії в українській прозі ХХ століття. У сучасному літературознавстві на часі – осмислити громадянську і життєву позиції митця, окреслити своєрідність його індивідуального стилю («поетичний реалізм», романтичний пафос, ліричність оповіді, масштабність художнього мислення). Ґрунтовні студії О. Бабишкіна, М. Жулинського, І. Захарчук, М. Кодака, М. Наєнка, А. Поґрібного, Є. Сверстюка, І. Семенчука, Л. Сівер, М. Стрельбицького, М. Ткачука та ін. розкривають своєрідність неоромантичної поетики, жанрової структури новел у прозовому доробку митця. Проте аналіз романів про Другу світову війну, де митець брав безпосередню участь, вважаємо, розширює